

Zemun
02.04.2020.
11:45

Iz dubokog razmišljanja trgao ga je zvuk sirene putničkog automobila, koji je pokušavao da se provuče kroz malu, jednosmernu, zemunsku ulicu, nadomak zemunske pijace. U jednom skoku, glasno opsovavši priljubio se uz poluoronuli zid stare zgrade iz čijeg je podrumskog dela dopirao miris buđi i vlage.

„Vidi budalu kako juri! Da se slupaš dabogda majke ti ga...”, prokomentarisao je krezubi ciganin, skupljajući rasute posudice, svećnjake i lampe, koje su prolaznici poobarali, sklanjajući se od mahnitog vozača sa puta.

Nakon mnoštva psovki, pogrda i negodovanja, celokupni nasilno ustrojani poredak uličnih prodavaca vratio se u normalu.

Na raširenim prostirkama, uglavnom Cigana, koji su skupljali vredne i manje vredne stvari pronađene u kontejnerima, bačene prilikom pražnjenja pokućstva preminulih roditelja od strane potomaka ili novih kupaca stanova, moglo se doći do mnogih dragocenih stvari i

predmeta, poslastica za kolekcionare i numizmatičare. Cigani su pojedina izdanja knjiga, vredna i po nekoliko stotina, pa čak i hiljada evra, iz neznanja utapali za par stotina dinara, tek da podmire dnevne potrebe za litrom rakije ili dve do tri paklice cigareta.

„Kume, šta ti treba da ti Mile pronade, oš' svećnjak, goblen, čizme, torbu...?“, obrati mu se brkati Ciga, trljajući šake.

Trudio se da ne troši preterano reči, jer ga ništa od toga nije zanimalo. Ispod gomile krša, virio je deo knjige, koju je trebalo spasiti. Podigao je gomilu gluposti sa knjige, da bi u punom svetlu izronila knjiga njegovog kolege po peru, Branislava Jankovića, „Suze Svetog Nikole“.

Ako je nešto umelo da ga razveseli i pričini mu zadovoljstvo onda su to bile knjige, koje je sa pijaca iz različitih delova grada kupovao, upravo na ovakvim mestima, vraćajući im stari sjaj vlažnim maramicama i slažući ih na police njegove privatne biblioteke koju je činio veliki broj izdanja iz različitih vremenskih epoha. Bilo je tu izdanja knjiga iz prve i druge polovine prošlog veka, novijih izdanja, ali i izdanja štampanih sredinom devetnaestog veka i sve to kupljeno za par stotina dinara.

„Koliko je knjiga?“, upitao je.

„Za tebe kume dvesta“, odgovori mu.

Izvadio je iz novčanika dvesta dinara, pruživši ih starom Ciganinu. Zadovoljno je obrisao rukom korice

knjige, smestivši je pažljivo u duboki džep svog sivog kaputa.

Krenuo je u suprotnom smeru Beogradske ulice, vraćajući se ponovo ka zemunskoj pijaci. Provlačeći se između dva prolaznika, stežući pritom novčanik u donjem džepu pantalona, sa jedne strane i knjigu u džepu kaputa sa druge strane, nabasao je na prljavu ponjavu, na kojoj mu je, osim nekoliko svećnjaka, čaša i izdanja Nore Roberts, svojim nesvakidašnjim izgledom privukla pažnju knjiga čudnih korica i još ču-dnijeg naziva.

Pokušao je da se priseti da li je već prošao pored, ali nije mogao. „Sigurno je stigla u međuvremenu”, pomislio je. Čučnuo je, uzevši u ruke neuglednu knjigu. Korice jesu bile kožne, ali je koža bila iz delova, ušivana poput rane na telu, umesto konca tankom žicom. Izgledala je pomalo sablasno. Delovi ušivane kože više su podsećali na ljudsku, nego na životinjsku kožu. Činilo mu se da bi presecanjem bakarnih veza oksidirale žice, otvaranjem spojeva, potekla krv.

“UADA LIBER”, glasio je naziv knjige.

„Ukleta knjiga”, promrmljao je čitajući latinski naziv, koji je bio izvezen na prednjoj strani knjige. Nekoliko puta je prešao dlanom preko korica knjige, dok je jagodice svojih prstiju žuljio na neravninama spojeva i izvezenog naziva. Polako je otvorio prednju koricu, zagledan u listove koji su nosili za njega, u tom trenutku, nepoznatu poruku. Osetio je kako mu se neka čudna jeza provlači telom, penjući se od lumbalnog dela kičme ka

vratu, nestajući u ždrelu, dušniku i pljuvačnim žlezdama, da bi blagi osećaj uznemirenosti uzrokovan jezom, polako prerastao u strah. Ni sam nije znao šta ga je to u vezi knjige toliko uplašilo, ali je znao da je mora imati, odmah i sad. Opipao je listove, ali oni nisu bili ni papir, ni papirus, već neka vrsta obrađene kože.

„Bože, da li je istina da je jedna takva knjiga na domak mog poseda?“, prošaputao je tiho.

Znao je da su se u petnaestom, pa i u devetnaestom veku neke od knjiga radile od ljudske kože. Među takvim knjigama bila je i kopija „Justine et Juliette“ Markiza de Sada, čije su korice, kako je mnogo vekova kasnije pokazala analiza, napravljena od kože sa grudi muškarca.

Nikada nije postojala lista antropodermičkih knjiga, knjiga čiji je omot napravljen od ljudske kože, pa ne postoji ni precizan podatak o tome koliko ih u svetu postoji, mada postoje podaci da je koža pogubljenih kriminalaca korišćena za omotavanje spisa sa njihovih suđenja, često iz razloga da bi poslužile kao javno podsećanje na kaznu zbog njihovih dela.

Sve vreme dok je pregledao knjigu, tiho je komentarisao sebi u bradu i osećao nelagodu dodirujući pergamente stranica. Prodavačica ga je pomno posmatrala.

Okrenuo je uvodni, prazni list, pročitavši ispisanu perom godinu izdanja:

Roma 753 bc, Lacijum vetus¹

Srce mu je tuklo toliko jako da mu je puls podstaknut jakim adrenalinskim šokom zagluevo bubne opne ušiju.

„Bože, ovo nije moguće!”, tiho je šaputao. „Ako ovo nije neka šala, ovo bi mogla biti najstarija sačuvana knjiga, ikada.”

„Koolikoo je?”, najzad, gotovo mucajući, upitao je nesigurnim glasom, koji se provukao kroz sasušene usne.

Tek tada obratio je pažnju na prodavačicu koja ga je već gotovo deset minuta posmatrala kako se preznojava i hukće. Gotovo šeretski nasmejala se glasno, odgovorivši mu:

„Vrednost knjige je neprocenjiva. Knjiga i čitalac su dve strane novčića. Ponekad dok misliš da ti kupuješ knjigu, u stvari ona kupuje tebe. Ova knjiga je upravo pazarila. Pazarila je tebe. Pa, reci ti meni, koliko koštaš?”

Zbunjeno je pogledao u neznanku. Pokušao je da proceni koliko ima godina, ali nije mogao. Njeno lice izgledalo je da ima blizu šezdeset godina, ali su oči bile ono što ga je uplašilo. Bile su duboke, upale, mračne. Ni

¹ Rim 753. godina p.n.e, nekadašnji Lacio

sam u tom trenutku nije umeo da proceni kriju li zlo, tajnu, bol, ili to sve zajedno.

„Onda? Nisi mi još uvek odgovorio. Koliko koštaš ti?”

U momentu su mu se zatresle ruke. Stisnuo je jače knjigu kako je ne bi ispustio, mada je znao da je to nemoguće. Knjiga i on kao da su svakog trenutka zaista, kako je neznanka rekla, postajali jedno.

„Ako knjiga ne košta ništa, onda joj se ni ja neću naplatiti.”

„Pošteno”, reče neznanka, „knjiga je tvoja. Zbogom.”

Zbunjeno ju je pogledao i zahvalivši joj se uronio je u podnevnu gužvu zelene pijace.

„Muko moja pređi na drugoga!”, progovori neznanka glasno se smejući i iščeze ka suprotnoj strani ulice.